

SZERKESZTŐSÉG
BUDAPEST, IV. KECSKEMÉTI-UTCA 6. SZ.

Vidékre postán v. helyben hához hordva
Egy évre ... 29 ft. Egy negyedévre ... 6 ft.

EGYETÉRTÉS

KIADÓ HIVATAL:
BUDAPEST, IV. KECSKEMÉTI-UTCA 6. SZ.
HIRDETÉSEK ÉS NYILVÁNTARTÁS

Budapest, okt. 13.

A német hivatalos lapon ismét megesett — az ég tudja, hanyadszor — az a különös malheur, hogy egy hivatalos nyilatkozatot, a melyet közölt, huszonegy órával utóbb módosítani kellett.

Budapest, okt. 13.

Welterle pénzügyminiszternek a képviselőház keddi ülésében tartandó pénzügyi expozíció igen terjedelmes lesz, és valószínűleg ki fog terjeszkedni nemcsak a mérlegekre és az 1888. évi származékokra, hanem a költségvetési helyzetre és a szükséges pénzügyi rendelkezésekre is, valamint a hitelintézetek eredményeire.

A belügyminiszterium köréből az O. É. a következők közt: Tóth Antal belügyminiszteri államtitkár ma nyújtotta át Teleké Géza gr. miniszternek a költségvetésről beszámoló és a legfeljebb illetékesüggyi bíróságok általa szervezett törvényjavaslatok tervezetét.

A költségvetésről

A költségvetésről beszámoló és a legfeljebb illetékesüggyi bíróságok általa szervezett törvényjavaslatok tervezetét Teleké Géza gr. miniszter elé a költségvetési szabályrendelettel együtt nyújtotta át Teleké Géza gr. miniszter.

Az országgyűlést függetlenségi és 48-as párt

Az országgyűlést függetlenségi és 48-as párt október 14-én a. u. 6 órakor érkezik meg tart. A főrendiház október 10-én 12 órakor ülést tart.

Az országgyűlést megérkező ellenzék

Az országgyűlést megérkező ellenzék a hó 13-án Károlyi Pál elnöke által tartott értekezleten élénk megbeszélést folytatott a pártok között.

A horvát ellenzék kérdésében kiküldött országos bizottság

A horvát ellenzék kérdésében kiküldött országos bizottság holnap, hétfőn, délután 5 órakor ülést tart a képviselőházban.

VIDÉK.

Baja város törvényhatósági bizottsága, — mint leveleznék írja, okt. 10-én tartotta rendes havi közgyűlést.

az 1890. évi költségvetés előirányzat, melyet 297.202 ft 84 krajczár kifizetés 248.807 ft 53 krajczárrel s így a 18.908 forint 81 krajczár feloldottak.

Dees város képviselőtestülete a hó 10-én kellelmen kötelezést teljesített, a midőn polgármester és tisztviselők egyfeljén vizsgálat alá vétele és felülvizsgálást volt kötelezve tartatni.

Versecz, okt. 13.

Az országgyűlést megérkező ellenzék a hó 13-án Károlyi Pál elnöke által tartott értekezleten élénk megbeszélést folytatott a pártok között.

Szilágyi Dezső Szabadkán.

Szilágyi Dezső Szabadkán városalagos diadalul. Őszinte, igaz lelkesedés kísérte lépten-nyomon.

Szilágyi Dezső

Szilágyi Dezső kelt fel ezután és általános figyelmét fordította a pohárköszöntőre. Arról akar megemlékezni — mondá — a mi atyai örökségként jutott az előtte szülőre.

Beszédeiben

Beszédeiben, a polgármester szavaiól indult ki, s felemeltette, hogy a múlt században Mária Terézia privilegium útján szabad királyi városra emelte Szabadkát, mely ezt a kiváltságot derékasan meg is tudta őrizni.

A miniszter beszédét szólni nem akaró tapsvihar követte. Guilla az ügyvédi kamara elnöke a katonaság és a polgárság közti egyetértésre ürti poharát.

lyen, hol az alapkötő letesendő, díszesátor volt felállítva és a tereget már korán reggelől kezdve óriási népörmög lepte el.

Mint a szabadkai kir. törvényszék elnöke tisztelőből kifolyó kedves köszönetemnek ismerem a megjelölt díszközönség előtt kívánlyaimat, hogy azon értelem, melynek kivétel nagyméltóságod lesz kegyes letemi, letalajpajd azonos néphölgytől intézkedésekben leli, melyek átvés hatással, különösen a jogszolgáltatás magasztos intézményre nagy mértékben kiterjednek.

Erre Szilágyi Dezső igazságügyminiszter a következő beszédet mondotta:

"Mídon, t. uraim, az alapkötő letelésének művét véggezzük: szabadon ezt mindnyájunk szívéből eredő óhajjal kísérnünk. Aljlon rendületlenül, ne csak a köböl építendő mű, de ama magas hivatás is, mely benne gyakorolhatik!

Szilágyi Dezső

Szilágyi Dezső kelt fel ezután és általános figyelmét fordította a pohárköszöntőre. Arról akar megemlékezni — mondá — a mi atyai örökségként jutott az előtte szülőre.

Beszédeiben

Beszédeiben, a polgármester szavaiól indult ki, s felemeltette, hogy a múlt században Mária Terézia privilegium útján szabad királyi városra emelte Szabadkát, mely ezt a kiváltságot derékasan meg is tudta őrizni.

A miniszter beszédét szólni nem akaró tapsvihar követte. Guilla az ügyvédi kamara elnöke a katonaság és a polgárság közti egyetértésre ürti poharát.

meleg szöszölgőjára ürti poharát. Bekács Gusztáv orsz. képviselő először Tisza miniszterelnököt, a miniszterium minden tagját és a szabadlevél pártot életelte, azután humoros toszájában a szabadkai nököt, mint a városi társadalmi kiváló tényezőit köszöntötte fel.

Ugron Gábor és Horváth Ádám beszámoló beszéde.

Ugron Gábor és Horváth Ádám beszámoló beszéde. — Távirati tudósítás. — Kecskemét, okt. 13.

Kecskeméti város országos képviselő: Ugron Gábor és Horváth Ádám ma délelőtt érkeztek Kecskemétre, hogy választók előtt megtartsák beszámoló beszédeiket.

Az érkezők a kecskeméti pályahálózattal nagyszámú közönség nagy lelkesedéssel fogadta. Szappanos István a kecskeméti függetlenségi párt elnöke a párt vezérbizottságának elnök üdvözölte a város két képviselőjét, s a kísértékben jött vendégeket, mire az impozáns megröszon kosziorsóval és akaratában, de a polgárság tüntető lelkesedése, szakadatlan éljenzése között. Délben a függetlenségi párt körhelyiségében főnyes ebéd volt, melyen sok hazafias felkészültök mondtak.

Az első áldomást Kovács Pál jogakadémiai tanár mondotta Ugron Gáborra; mire Ugron válaszában Kecskemét függetlenségi elveket való polgárait életelte. Forster Aurél Szappanos István pártelnököt és Kovács Pál tanárt életelte. Horváth Ádám Kecskemét vendégeit ürti poharát. Mád János bankigazgató a saját képviselőit életelte, mire Hentaller Lajos válaszólt, Mádit köszöntve fel.

Délután 3 órakor volt a beszámoló a városihas udvarán, hol több ezer főre mező közönség gyűjt össze. A szónokoknak az erkélyen közzélelték helyét. A képviselők a polgárság zokaj éljenzése között vonultak be. Mikor a képviselők az erkélyen megjelentek, Szappanos pártelnök üdvözölte a roppant számmal összegyűlt választópolgárságot, mely zokaj éljenzéssel fogadta képviselőit.

Horváth Ádám

Horváth Ádám mondta el először beszámoló beszédét, melynek eszemenete a következő: A képviselőnek a választó közönséggel a legszorosabb kapcsolatban kell lennie. A képviselő akkor teljesíti hivatását, ha e viszonyt táplálja, fejleszti, eszmét cserélve választó közönségével. Ezért ragadjuk meg az alkalmat, hogy megtegye jelentését a lefolyt időszakról.

A függetlenségi párt minden érvét, gyűveit felhasználja a törvény ellen. De szavai elhangzottak az engedelmis többséggel szemben.

A másik a véderő törvény, mely valószággal forrongásba hozta a közhangulatot. A véderő-vita legszorosabb helyzetben találta a nemzeti közvéleményt, mely kimerültnék, kétségbeesetten látszott alkotmányra védelmében évek óta sikertelenül folytatott küzdelemben. De a véderő-vita megmutatta, hogy a nemzet nem halt meg, hanem csak aludt; (Ugy van) sőt vissza akajja szerezni eddig katasztrofált, csorított jogait, igazságt (Zajos éljenzés.) Megmozdult a föld Magyarország. Népgyűlésnek tartottak országgyűlést, tiltakozva a kormány merénylete ellen. E mozgalmól a függetlenségi párt ért merített nagy küzdelemben. Fájdalom, a többség ismét leszávozott bennünket. De elmondhatjuk, hogy oly győzelem volt a Tiszára nézve, mely elvonta tőle és kormányától a tiszteletet és a becsületet, a mely nélkül kormány fenn nem állhat. (Zajos helyeslés.)

Megmutatta az ország, hogy csak egy hatalom van az országban és az a magyar nép, a magyar nemzet hatalma, mely a fogja sponirt Tisza Kálmán rendszert is a föld színről. (Viharos éljenzés.)

Atalános tudnira érlelődött a nemzetben az a meggyőződés, hogy szomorú viszonyunkon csak az segíthet, ha egy szívet-leléssel küzdünk Magyarország függetlenségének kiküzdésére. (Zajos éljenzés.)

A Horváth Ádám beszámolóját követő zajos éljenzés lecsillapodása után Ugron Gábor lépett elő. Először a vilharos éljenzés, mely csak akkor csöndesült le, mikor a képviselő megkezdte beszédét. Ugron beszéde így hangzik:

T. Polgártársaim! (Halljuk! Halljuk!) Előttöm szólt t. barátom elmondta az országgyűlésen történeteket. Elbőlt tudhatjuk önk, hogy az a kormány, mely elaludtunk hitte a nemzetet, mely csapnánk a véderőtörvényjavaslatot a nemzet arcába. De a nemzet, mint egy test és lélek mozdult meg és a mozdulatából földindulás lett. Az alkotmány, melyet a szabadlevél párt kormányának hívnak, megrendült, repedések támadtak rajta, oszlopk omlottak le róla, és ma mint megviselt épület, nem nyújt többé biztos menedéket azoknak, kik ma a kormány tagjai és a kabinetet lakják. (Élénk helyeslés.)

védelmére, hanem folytonosan idegen érdek ellen is kell harcolni, sokkal inkább, mint más nemzetek. Magyar részéről arra, hogy erős, éber és teljes szellemi képességgel és erővel bíró kormány legyen, nem pedig hogy kormány olyan férfiakból legyen összerakva, a kiknek egy része a miniszterelnök engedelmére esküszik, másik rész pedig folytonos egyet nem értesben, folytonos ellentétben legyen vele.

Es itt meg kell álljunk. Mert a miniszterelnök, midőn Léván a polarköz kétféle bátoriságról beszélt (Élénk derűség) és aztán Nagyváradra ment, azt a vádat emelte az ellenük ellen, hogy az anyasági a kabinetet, mintha nem volna benne egyetértés, hogy az ellenük megvárják Magyarország alkotmányosságát, megvárják szabadságát.

Nem az ellenük az, a polgártársak, mely Bécs urának szolgálat; nem az ellenük az, mely a Bócsból jött parancsokat végrehajtja; nem az ellenük az, mely a mi százados zsoldosaink és rosszakarúinknak vak eszközévé sülyedt, hanem Tisza Kálmán és az ő kormány. (Élénk helyeslés. Ugy van!)

Egyes-mászor előfordult Magyarországon az, hogy a nép kihágásokra ragadtatta magát; de alkotmányát, mely szabadságát egész politikai életét foglalja magában, szabadságát, mely összes állampolgárainak jogviszonyait szabályozza s jogi életének színterét adja, Magyarország szabadságát, alkotmányát soha sem a nép, soha sem az ellenük támadta meg, hanem, fájdalom, azok a kormányfők, a kik nagy garra hirdették a szabadságot és az alkotmányosságot, meg bele nem létek a bársonyszékbe, de midőn ez megtörtént, áruháví lettek a szabadságnak, az alkotmányának és saját nemzetüknek. (Igaz! Ugy van!)

Ki az, a ki a magyar alkotmányt megcsontotta? Mert erre választ kért a miniszterelnök ur. Ki az, mint ő maga. Hiszen az 1867. évi XII. törvényben fenntartották, hogy a magyar nemzetnek joga van a hadsereg elhelyezéséről és elmozdításáról is rendelkezni és már 1879-ben Tisza Kálmán a beszállásosi törvényben a nemzetnek ezt a jogát feladta és felszámolt. Válaszolta azt: az elemzéséig pedig a kormány soha igyben nem vette és ma is a közös hadsereg által gyakoroltatik. Pedig nem kis érdek a nemzetnek az, hogy a sajátjától elhárítsa a hadsereget azon részet, melyet a saját költségén tart fenn. (Igaz! Ugy van!)

A 80 millió bankadóságot ki vállalta el? Nem-e Tisza Kálmán? És vajon nem Tisza Kálmán hirdette-e, hogy csak addig tartható fenn Ausztria és Magyarország között a közös vármélet, mely a szabad kereskedelem elvein alvén érvényesülnek? És midőn 1876 óta a védelmi politikai irányzat jutott érvényre Ausztriában és Magyarországon összes közigazgatási életében, vajon ki az, a ki a vámszabványt előbb hirdetteit elveinek ellenére fenntartotta?

Kérdem. Bosznia elfoglalásához vajon ki járult hozzá, a mivel csak a dualizmusunk kivételét szaporította és bizony a magyar alkotmányosságát semmi esetre sem szolgált szolgálatára, a ki különben is tulajdonzó szellemmel szlovák akciók segítségével álló monarchiához éppen Horvátország szomszédságában, egy tisztán szlovák tartomány csatolással a mi vértünk és pénzünk árán, hogy ebben a monarchiában a szlovák népesség még nagyobb erőt nyerjen.

Tisza Kálmán azt kérde, hogy vajon mit vétett a magyar alkotmány ellen? Válasz a véderő javaslat 14. §-a által, melyek a magyar nemzet jogát el akarja jászani csak a magyar nemzet éberségét és az országgyűlés ellenléte miatt hozták és hatályos közvélemény tudta azt megvédelmezni és megtartani. (Hosszantartó zajos eljénzés.)

Azt mondja a miniszterelnök, hogy mi a kabinet tagjai közt vizsált akarunk kelleni. Ily váddal akarja tagkarnát a választást. Hiszen ma már nagyon jól tudja mindenki, a ki a mi politikai viszonyainkat ismeri, hogy Tisza Kálmán az országgyűlés befejezése után a belügyminiszter társát a maga részére akarta megtartani; de a kabinet azt határozta, hogy csak egy tárcája legyen, bizonyos, az ő személye és képességei iránt különös figyelemből és tekintetből. (Élénk helyeslés.)

Tudja az egész ország, hogy midőn a belügyminiszter tárcza beletelt, az államtitkár állára egy közérőket, mint szokta tenni, akarta kinevezni; a miniszterelnök azonban egy más, de képes férfúnak adta ezen állást. Azt is igen jól tudjuk, hogy egy pár hónap előtt Tisza Kálmán meg azt mondta, hogy nem híve az állami adminisztrációnak, és ha valamikor el is kelna a kormány, csak vérszavval tehetné azt. A kabinetnek azonban bizonyosan azért, hogy kedves és kellemes dolga legyen neki, ki mondta azt, hogy az állami adminisztráció megvalósításának szükségét beállította. És most ugyanezt a Tisza Kálmán szívére vérezi hangja és Nagyváradon azt proklamálja, hogy az állami adminisztrációknak már ő sem ellensége. (Zajos derűség.)

De különös, hogy egy férfi most a kabinetben, a ki a 14. §-al ellenségesen beszélt és a 25. §-al ellenségesen szavazott. Ez Szilágyi Dezso. (Élénk eljénzés.) És mi történt? Alighogy lefolyt a véderő törvényjavaslat felvételé, ő felsége bizalma azt a férfúnak, a ki az ellenüknek két legerősebb álláspontján az ellenükkel egyet értett, meghívja a kabinetbe és kinevezi igazságügyminiszternek. Bizonyosan ezt is Tisza Kálmán személye iránt nyilvánvaló bizalmi nyilatkozatoknak kell tekinteni. (Élénk derűség.)

Tisza Kálmánnak szüksége volt rá, hogy az ő meggyőződését a pártban és az országban egy erős miniszter védelmezze, a kinek van tekintélye, van elve és tisztelete, tehát mindaz meg van benne, a mi nekünk hiányzik. Akarta, hogy legyen Szilágyi Dezso személyében olyan miniszter, a ki neki meghunyászkodó komondora lesz; (Zajos derűség) de a ki az ellenükkel megfogja rohanni, s azt le fogja tépni. De én félek, hogy kapott egy nagyon kesélyt ajándékot; kapott egy kegyetlenül szelíd és kibén nineseket meg az a kormány szolgái tulajdonoságai, ninesek meg az a kormány szolgái kézzé és nem lehet tudni, hogy melyik pillanatban ebréd fel benne a vad indulat és tépi össze gazdáját. (Zajos derűség.)

T. uraim! A Tisza Kálmán és saját pártja között fennáll az a viszony jellemző most az egész politikai helyzetet. Azt kísérli ő most meg, hogy a közvélemény silénre, azaz a többségre, mely már meg van választva, lehet-e tovább kormányozni?

Mit jelent ez, a polgártársak? Jelenti azt, hogy Tisza Kálmán tizenkét éven át az ellenüknek meg ezt a személyt módját sem tartotta szűzességnek, mely különben, mint most fogantatottatik, maga is csak látszólagos.

Vagy jó volt tehát a törvényhatóság önkormányzatát s akkor minden vádaskodás alapján s az érv, melylyel az állami közigazgatást be akarja a miniszterelnök hozni, nem állhat meg; — vagy rossz volt a törvényhatóság önkormányzatát, akkor Tisza Kálmán mint belügyminiszter gonosz mulasztást követett el, s az ország adminisztrációjának megromlását az ország részétől illi. (Igaz! Ugy van!)

Miből állott eddig az ellenük? Ha valamely hivatalnok ellen a belügyminiszterhez panasz terjesztett elbírálást volna lekövetelt a főispánok, hogy te meg arra észrevételre is így a helyett, hogy a belügyminiszter Magyarország adminisztrációjában az egyetértés és összhangot képviselve volna, a jogeltek lett volna szabályozója, nem volt egyéb, mint a főispánoknak expedítorja s a főispánok önkény urának cinkostársa. (Élénk helyeslés.)

Ha már most mindezeket elkövette a kormány, akkor Tisza Kálmán álljon elő és azt mondja, hogy rossz misztion az önkormányzatot; vezik a szívem, de meg kell semmi a hipokrizsnek, a csalásnak és szemfényvesztésnek legutalatosabb ártaka. (Igaz! Ugy van!)

Nem az adminisztráció javítását, hanem azt ózdoznak, hogy a polgárok jogait gyakorolhatják leosztattassanak otthon, és ha leosztatták volna, akkor várják, hogy le fognak szokni joguk gyakorolását, azt állam nagy érdek körében is, mert ha meg fog szünni a jog gyakorlata az alsóbb fokokon, lehetetlen be nem látni, hogy meg fog szünni a parlamentben is.

A politikai életnek is meg van t. polgártársak a maga iskolája és az iskolában a fokozat. A község az elemi iskola; a város és a megye a

nek le kell nyulnia a társadalom legalsóbb mélyéig és azt kell kiolálni az önkormányzat iránti szeretetét, a szabadsághoz való ragaszkodást, és ha az önkormányzatot az azzal összefüggő választási rendszer gyakorlatának megszűntetésével kiölték a nemzet társadalmának minden rétegéből, akkor nem lesz az oly érzékony majd a saját alkotmányos jogai iránt. (Igaz! Ugy van!)

Nem azzal állnak elő, hogy milyen lesz az állami adminisztráció, hanem csak azt hangoztatják, hogy állami adminisztráció. Ez bizonyos népszerűséggel kezd bírt, mert nines meghatózó az olyan fogalom, mint a menyasszony. Kinek ne volna kedve ahhoz, hogy menyasszonnyal bírn s ki nem lenne fel minden szépet arról, a ki az ő menyasszonya; de soha nem azzal, hogy a főtől, győződik meg a keresi családotól, és ebrédnek fel arra, a mit soha nem álmodott. (Élénk derűség.)

Igy vagyunk az állami adminisztrációval is. Mindenki azt hiszi, hogy az állami adminisztráció azt jelenti, a mit ő legjobban, legszívesebben képez; pedig ha egyszer szembe fog állni azzal a szurtos képzé és szurtos kezű hölgygyel, majd akkor fogják önk megállni, hogy mit rejtlegnek az alatt a menyasszonyi fától alatt. (Hosszantartó élénk tetszés.)

Kétféle módon azt tapasztalhatjuk, hogy a megyei és városi tisztviselők üdvözlésnek azon, hogy ha állami adminisztráció lesz, tulsenek a választások kellenetellen; sőt nem kell annyi ember meghívni, mint mindenkorra ki lesznek nevezve. De megdöglőnk-e, azt, hogy igaz, egy rész közülük ki lesz nevezve, hanem ki áll jól nekik arról, hogy az első három hónap letele után nem a harmadik megyébe, Turócba, Liptóba, Torontálba vagy Erdélybe fogják őket átvitelti.

Állami adminisztráció mellett megszűnik a tisztviselő polgártársi közét élni, sokkal folytonos összeköttetésben lenni, ki lesz azokkal hazai falujából és az ország egyik részéből a választások vándorol. Búrkorlat lesz, a ki semmi sem kél ahhoz a földhöz, melylyel adminisztrál; csak arra gondol, micsoda érvet szerezhet, hogy felebb juthasson és onnan látvohassék. (Igaz! Ugy van!)

Néztek meg önk, vajon a kinevezett tisztviselők most is vesznek-e annyi részt a társadalmi életben, mint a választott tisztviselők? És vajon ugyanazon előzettséggel és figyelemből viselkednek-e a polgárok iránt, mint a választott tisztviselők? És vajon a hivatalnokok nem is éretnék vannak-e? Az állami egész szervezet nem a népről van-e, nem-e azért, hogy minket kiszolgáljanak, vagy, a mint erdemek megkívánják. Hiszen nem vagyunk meghódított emberek, a kiknek odaküldik az idegen hivatalnokok, hogy tetszése és belátása szerint végezze el a polgárok ügyeit. Mi onjoga férfiak vagyunk, kik ösünköt, mint a szabadság biztosítékait örököltük az önkormányzat és a választási rendszert. (Élénk helyeslés.)

Magyarországon az önkormányzat és választás, e kettő együtt jár és inkább szeretet az az ember, a ki kiáll és szavaznak, ezeknek keresi a kegyét nyilvánosan a piacban, a forumon; mert a nyilvánosság, a nagy általánosság tisztességes teszi meg a legbizalmasabb közhatalmát, meg ellenben leleazza magat az, a ki a községi elnöknek a miniszterek előszobájába és imánokidók, hogy akar megferdelnie, akár nem, megkapja azt a darab kenyeret, a melyre munkájával réd akar szolgálni. (Élénk helyeslés. Ugy van!)

Inkább protegjék a nép. Hiszen demokráciáról beszél minden kormányfő és a kormányfőrt szabadulví pártnak nevezi magát. Miért felelt tehát a nép, a kinek akaratát idegenkednek attól, hogy a nép, a nemzet akaratát saját ügyeinek intézésében érvényesítse? Talán azért, hogy rossz a vármegyéi, a városi, vagy a községi adminisztráció? Ki tette rosszá?

En a megyei élet karján nőttem fel. A mi vagyok, a megyei közséletek közöttben és nem tudok attól megválni. Ismerem az az minden ízében-részében: az mondhatom önknek, hogy alig van Magyarországon vármegyé, melyben az adminisztráció oly silány, hitvány volna, mint épen a belügyminiszteriumban. (Igaz! Ugy van!)

Tartozom igazolni, a mit mondtam. A belügyminiszteriumban most, hogy a Kólán-egy főmérnök, hozzáfogja a kereséshöz: van-e a több százszor forinot tartalmazó házipénztárnak kezelése szabályos? Nem találta ily szabályzatot. Akádküldte a pénzügyminiszteriumhoz, hogy annak talán lesz, adja ide. Az eredetlony volt, hogy a pénzügyminiszteriumnak sem volt ily szabályzata, a honnan fölkérték a belügyminiszteriumot, hogy dolgoztasson ki ilyen s küldje azt nekik, hogy ok azt tanulmányozhassék. (Élénk derűség.)

Azt hiszik önk, hogy van törvényhatóság, melynek ne volna ily kezelési szabályzata? Egy vasdél-üveg tetszik ki az ily szabályzatot s minden törvényhatóság tisztviselő, csak akarnia kell s tudja, hogy mit, hogy kell tennie? A belügyminiszteriumnak pedig, állhatom, nines rendszeresen kidolgozott ügykezelési szabályzata, hanem van mindössze egy néhány sorból álló kormányrendelet, mely 1868-ból származik. (Élénk derűség.)

Mi rontotta meg nálunk az adminisztrációt? Az talán, hogy a nép választotta a törvényhatóság tisztviselőit? Nem. Megrontotta az, hogy a kandidáció által a szabad választásnak tárgyként szegtek s a főispánra bizták a kinevezést; (Igaz! Ugy van!) mert a főispánnak a kandidál biottségében többsége van s a főispán csak akkor kandidál valakit, ha az illető előbb az ő büroájában megállította a cselekdönyvet. (Élénk derűség.)

A nép, ha a szabad választás által hibát követ el, önmaga ellen vét. (Igaz! Ugy van!) Ily törvényhatóság polgársága rossz tisztviselőt választ, annak megakadályozására, hogy ez a rossz tisztviselő gonoszot ne kivehessen el, kétféle eszköz van: az egyik az önkormányzat testületének ellenőrzése és másodsorban a belügyminiszterium ellenőrzése.

De ki látott a belügyminiszterium részéről ily ellenőrzést gyakorolni? Most történt ez a bizalmi nyilatkozat Tisza Kálmán tizenkét évi belügyminisztersége iránt, hogy a különböző osztályok főnökeiből vizsgálóbizottság állították össze, melynek feladata a törvényhatóságok ügykezelését és pénzürti megvizsgálja.

Mit jelent ez, a polgártársak? Jelenti azt, hogy Tisza Kálmán tizenkét éven át az ellenüknek meg ezt a személyt módját sem tartotta szűzességnek, mely különben, mint most fogantatottatik, maga is csak látszólagos.

Vagy jó volt tehát a törvényhatóság önkormányzatát s akkor minden vádaskodás alapján s az érv, melylyel az állami közigazgatást be akarja a miniszterelnök hozni, nem állhat meg; — vagy rossz volt a törvényhatóság önkormányzatát, akkor Tisza Kálmán mint belügyminiszter gonosz mulasztást követett el, s az ország adminisztrációjának megromlását az ország részétől illi. (Igaz! Ugy van!)

Miből állott eddig az ellenük? Ha valamely hivatalnok ellen a belügyminiszterhez panasz terjesztett elbírálást volna lekövetelt a főispánok, hogy te meg arra észrevételre is így a helyett, hogy a belügyminiszter Magyarország adminisztrációjában az egyetértés és összhangot képviselve volna, a jogeltek lett volna szabályozója, nem volt egyéb, mint a főispánoknak expedítorja s a főispánok önkény urának cinkostársa. (Élénk helyeslés.)

Ha már most mindezeket elkövette a kormány, akkor Tisza Kálmán álljon elő és azt mondja, hogy rossz misztion az önkormányzatot; vezik a szívem, de meg kell semmi a hipokrizsnek, a csalásnak és szemfényvesztésnek legutalatosabb ártaka. (Igaz! Ugy van!)

Nem az adminisztráció javítását, hanem azt ózdoznak, hogy a polgárok jogait gyakorolhatják leosztattassanak otthon, és ha leosztatták volna, akkor várják, hogy le fognak szokni joguk gyakorolását, azt állam nagy érdek körében is, mert ha meg fog szünni a jog gyakorlata az alsóbb fokokon, lehetetlen be nem látni, hogy meg fog szünni a parlamentben is.

középiskola, a politikai életnek legfelsőbb iskolája pedig a parlament. A legalsóbb iskolára kell, hogy a másik két(ötben készítse elő a férfiakat, ott nyerték meg szükséges előképzésüket. Mondhatom, hogy Magyarország elég oka van megbínni azok politikáját, a kik nem végeztek az alsóbb iskolák, egyszerűen a magasabb iskolába léptek s mint miniszterek bizonyították be tudatlanságukat. (Igaz! Ugy van!)

Ha a förtélemel nézzük, arról győződik meg, hogy az emberiségre nézve a legalsóbb iskolák törvények azok voltak, melyek az államnak beavatkozását a nép elébe a legszebbké körül szorították, vagy onnan teljesen kiközösítették.

Mi volt a jobbgyűlés felszabadítása? Nem egyéb, mint az állam részéről a föltörökös és a földművelők közti viszonyra gyakorolt befolyásnak teljes megszűntetése.

egyéb a vallászsabadság, mint az állam törvénynevelés az állam behatásának megszűnése, vagy lényegesen korlátozása a vallás és lelkiismeret ügyében. És mi volt az új híres gabonatorvény, melyet Angliában évtizedek óta áldának a társadalomnak minden rétegére?

Ugy törvény volt az, mely az államnak jogtalan beavatkozását a gabonakereskedők és foglyosok közti viszonyban megszűntette és megszüntetve a gabonára velet váromat, a nép kenyérét olcsóbbá tette, a szabad fogalmat, a szabad kereskedelmet lepletvén elrejtte.

Minden szabadság nem egyéb, mint az állam jogkörének szűkbb hatáskör közti szorítása, mint az egyéni jogokának kitágítása. A ki állami adminisztrációt akar, az állami jogokát akarja kivesztésben és az egyéni jogokát akarja szűkebbre szorítani.

Pedig szükség van, hogy a hatalmat ellenőrizhesd, arra, hogy az ne gyakorolhassék a maga egész teljességében és egész tág körében. Mert az államnak hatalma oly óriási, hogy ha azzal az egyszerű polgár magat, a maga védelmi helyzetében állítjuk szembe, az egyének gyengesége, a másikkal erőssége oly árnyaltan, hogy a mellett az egyes polgárnak joga és érdeke soha sem fog érvényesülni a hatalommal szemben. (Igaz! Ugy van!)

Vagyis az állami adminisztráció alapelve az, hogy az államért vannak a polgárok; az önkormányzatnak alapelve pedig az, hogy a polgároknak van a kormány. (Élénk helyeslés és tetszés.)

A kormány ügyelje meg és kövesse a nép akaratát és ne a nép lesse a kormány akaratát a vezető szózat. Ez az alkotmányosság, ez a demokrácia uralma. (Élénk helyeslés.)

Miből áll az állami adminisztráció? Abból, hogy az állam hatalomát kezelő befolyást nyervek a megyék, városok községek ügyében, hogy oda küldhetik a maguk eszközeiket, hogy akaratukat minden ellenmondás nélkül érvényesíthessék.

De vajon az állami hatalom kezelői bírák-e a mi bizalmunkat annyira, hogy mi lemondhassunk az ellenőrzési jogunkról s vajon Magyarországon életbe léphet-e addig az állami adminisztráció, hogy az ország államát sem tudtál alakulni, hanem állami jogairól folyton kell Béccsel és Ausztriával küzdeni. (Igaz! Ugy van!)

Nem, vajon az állami adminisztráció mellett a társadalmi jelenlegi érdeklődése a közügyek iránt fenntartható lesz-e vagy sem? En azt mondom, hogy nem. Nem fét az ország demokráciájának, nemzetünk liberális törekvéseivel. Használhatunk állítjuk az állami adminisztráció képtel; a liberális leplett le kell, hogy arról téjünk. (Élénk tetszés.)

Mit jelent ez? Azt, hogy az ország legfelsőbb, legáltalánosabb, legbefolyásosabb körei gyakorolják az állam hatalmát.

Mi az arisztokrácia? Kevesek uralma a sokak fölött, a sokak kizárásával s így az állami adminisztráció nem volna egyéb, mint az intelligenciával megirsített, de különben egy arisztokratikus uralomnak inaugurálása Magyarországon. (Igaz! Ugy van!)

Az állami feladatok teljesítésére nem egyedül az állam hivatalnokai képesek, hanem arra jogosított az állam minden polgára, hanem arra jogosított az állam minden polgára, hogy az állam ügyeit, hogy az állam polgárait megismerje (tűmege öke) nem támogatja. Az a munka, melyet hazánk érdekében és a magyar állam feladatát körében kell, hogy teljesítsünk, az nem nélkülözhet egyetlen egy kart, egy lelket sem. Mert ott mindnyájunknak jelen kell lenni; mindnyájunknak a magán életben. A legmagasabb értelmiségnek az állam kormányzatát az intelligenciájának a megyei és városi élet vezetésénél és a népek a községi élet-telekényenél, városok, ninesek. Siker csak akkor érhető el, ha a társadalomnak minden rétege részt vesz a kormányzásban, ha a társadalom minden rétege képes is, kész is megvédeni nemzete alkotmányának, szabadságának ügyét. (Zajos tetszés.)

Ne mondja senki, hogy ez frázis. Nézzük meg a negyvennyolcas honvédek. Mindentől az a tapasztaljuk, hogy a függetlenségi és negyvennyolcas honvédek leghehvebb, legöröhtelenebb bajnokai ok. Miért? Mert az eszme szolgálatában küzdöttek, szenvedtek, vérteték és ezen küzdelmüknek, szenvedésüknek és sebekinek emléke elválaszthatlan kapcsolással csatolja őket a politikai tevékenység terén, a községében, az államélet megteremtésben, az országgyűlésben a nemzet elváltatásáig, alkotmányához és szabadságához. (Zajos eljénzés.)

Állami adminisztráció mellett látam államot, hol elértek azt, hogy egyes ember hatalmat állított fel képes gyakorolni; de csak az önkormányzat után lehetett az, hogy maga a nemzet gyakorolja, hogy harkozhat el, hogy megkérdezzék a nemzet magára, hogy mit a vállalkon magára, hogy nagy hatalmat gyakoroljon. Minel századok története tanított meg arra, hogy mi a személyek kultuszában és azok szavában ne higgyünk, mert akarányosor magára emeltek őket, Bécsnek szoldjába léptek s elárultak. (Igaz! Ugy van!)

Az állami adminisztráció a magyar állam ünfertársas érdekében sem szabad életbe lépteni, mert egy embernek nyújt kezébe nagy hatalmat, melyet a saját nemzetének leigázására fordítják. És keserves volna ha a nemzet azt láthatná, hogy az önkormányzat adót fizető felét annak fizetés hűz felével leigázta tartják. Ami nem sikerült szuronnyok, ami nem sikerült fegyverekkel, ami nem sikerült a megvezetetés rendszerével, az reménylen, nem fog sikerülni most sem, a bécsi hatalom szolgáinak a magyar önkormányzati élet összetörésében.

Mert ne higgyék önk, hogy a választási rendszer megszűntetése mellett lehetséges lesz az önkormányzat, mint ezt most hirdetik. Ez a félrevezetés nekik eszközök, hogy önk ne vegyék észre, mily sors vár a nemzetre s észrevétel nélkül a nemzetet a kezükbe kincsinet, az önkormányzat iránt való ragaszkodást nem a ismertem fel a nemzet, hanem Auszsiából hozta azt magával s évszázadokon át fent tartotta ezt az önkormányzatot, mely a legválságosabb körülmények közepeéte mindig a nemzet szükségéhez tudott alkalmazkodni és mindig újabb és újabb életet tudott ölteni, hogy a nemzet változó érdekeit és feladatait szolgálja.

Ezen százados barátunk atyáinkól, nem azért kapunk, hogy egy néhány róka által éjnek idején elkaparintott emeljük, a honn szant tartó zajos helyeslés), hanem azért, hogy az utóknak szent hagyományként örökítsük át. (Élénk tetszés.)

megszűnt rugékonysága, nem találja fel magát a változott körülmények között, megadózóvá, labozzóvá lett lépése hatótalanul nézése, föl mindentől, remek kísértek és rémeket lát, rémek ellen vedelkezik, pedig csak lelkismeretének bűntel alakjai jelennek meg előtte. (Hosszantartó élénk tetszés.)

Most, hogy az a Tisza Kálmán nagyváradi beszédében szintén értes abricskonok bujt keresztül, hallgatott azért is megtapsolták, mert volt benne bizonyos komikum, hogy mily nehezen mászik most keresztül ez abricskonok. (Élénk derűség.)

Ha Tisza megy, egész ösziétem kimondom, a szabadulví párt meg ösziézedheti magát és élen állhat még egy ideig az állami ügyekben. De hogy az a Tisza, a ki már nem vezet a kabinetet, a ki folyton felgyűlelet alatt kell, hogy tartsa pártjának nagy zömét, a ki azért, hogy ki mitkét gondolkodik, állandó motokási ügyököt kénytelen tartani a többség lelkes-merele felett, hogy a Tisza ha tovább kormányoz, a szabadulví párt bukását fogja előidézni s magával fogja a pártot is rántani, az bizonyos. (Élénk helyeslés.)

Mi, függetlenségi párt, nem a hatalomért áhítozunk, mi nem koczra leszünk, mi elveink által vezetünk. A ki elveinket váltá harczunkban minket követ, támogat, a ki jár harunkat, a ki félre áll, azt nem várjuk; a ki szembe jön velünk, azt letörjük. (Hosszantartó zajos eljénzés.)

Hiszük, hogy a nemzetnek zöme, miután már kibontottuk a zászlót és lepleztük a merényletet, melyet most az önkormányzati intézmények ellen akarnak végrehajtani, reménylen, hogy sorakozni fog a nemzet; mi pedig, a kik saját erőnkre vagyunk utalva, annál szorosabban fogjuk vállainkat változó valami s annál érzékenyebben fogunk küzdeni, mert a jutalom nagy lesz, a mit ki fogunk vívni: megmenteni az ország polgáraitnak minden rétege számára intézményes szabadságot és az önkormányzatot, Magyarország önállóságot és az önkormányzatban valósság függetlenségét. (Zajos eljénzés.) Reménylen, hogy midőn az elhatározó pillanat be fog következni, Magyarország egész nemzete fog dobogtatni lábával a magyar haza fölött s újra fel fog buzdulni a nép, a mely népek hatalmas haraga meg fogja tanítani a kormány fejt, hogy nem az egyedül bölcsesség elutni, hanem az a bölcsesség idejében elmenni. Ejen az önálló független Magyarország! (Zsünni nem akaró, meg-megújuló zajos eljénzés, tetszés és taps.)

Esti hét órák a 48 kör helyiségében a város polgári társas vacsorára jöttek össze, a melyen életelt Ugron Gábor, Horváth Adámot, a vendégképviseletet, a függetlenségi polgárokat.

UJDONSAGOK.

— **Személyi hírek.** A király tegnap a zanzibari küldöttséget kihallgatáson fogadta. — **Albrecht főherceg** tegnap Bécsben meglátogatta Adjukevic festő műtermét. — **Labella főhercegnő** tegnap Albrecht főherceggel Jaltovára Bécsbe érkezett, meg délután visszatért Pozsonyba. — **Milán király** tegnap Párisban meglátogatta a kiállítását és a szerb osztályban fényes fogadtatásban részesült. — **Zichy József** gróf pozsonyi főispán — mint levelezőnk táviratozza — egy vedródi távirat szerint ma hirtelen rosszul lett és Pozsonyba való visszatását kénytelen volt elhalasztani.

— **A király**, ki néhány nap múlva Meranba utazik, meg e hónap végéig több heti tartózkodásra Gdöllörre érkezik. Értésülésük szerint ninesem meg elhatározva, hogy Mária Valéria főhercegnő is elkíséri a királyt Korluba. Abban az esetben, ha a főhercegnő nem utazik a királlyal, a főhercegnő a királyi egyetemen Gdöllörre megy, a hol megvárja a királyt, ki Korluba visszatér az év végéig Gdöllörön marad.

— **Arvamegye főispánja.** Szremcsányi Dárius és Kubinyi Árpád ország. képviselő ma nyújtották át Teleké Géza gróf belügyminiszternek a megye fűveléséről, melyben mint új miniszter üdvözli és támogatást kéri. — A megye küldöttsége ma tisztelettel **Wekerle Sándor** pénzügyminiszterrel, megköszönve, hogy az árva-ipóti pénzügyi igazgatóságot Alsó-Kubina, a megye székhelyére helyezte. A küldöttséget Szremcsányi főispán vezette be s a megye közönségét Kubinyi Árpád ország. képviselő tolmácsolta. A küldöttségrején voltak meg Csillágyi alispán, Surina főhercegnő, Zmeskal György, Kubinyi Miklós, Szmetana, Divék, Jakubik és Mesko Dezso bizottsági tagok.

— **Haynald Lajos kalocsai bíboroskérek jubileuma.** A kalocsai érseki megye összes templomai ma hirdették ki a lelkesek, hogy a bíboros főpap holnapután ünnepli áldozásának ötven évés jubileumát s az érseki székvárosban már holnap megkezdődnek az ünnepek, melyek az agg főpap gyengékedésére való tekintettel, a tervezetnél szűkebb keretere szorítottak. Az ünnep messze túlterjed az egyházmegyé határain, mert Haynald Lajosban a kath. egyház, a jötevény és emberbaráti intézetek, az iskolák fejedelmi jötevényükét ünneplik. A jubileum tegnap érseki jövedelmének nagy részét közszélokra fordítja, hogy az ily özimeken 1888. év végéig lett kiadással meghaladják a **negyvenmilliószázszáz forintot**. A közszélok kiadások több czinze a következők: Világegyházi czélok 1888. év végéig 99,330 frt; ebből a pápa kapott 73,024 frt, moldvai csángók 5000 frt, a kartházi székeséghelytől öltára 5000 frt, egyházmegyeyi czélok 1888 végéig 1,239,894 frt, hazai és külföldi egyházi czélok 1888 végéig 120,300 frt, hazai cselek 163,735 frt, tan- és nevelésügyi alapítványok 750,787 frt, hazai intézetek 121,919 frt, ösztöndíjak és jutalmak 75,186 frt. Tan- és nevelésügyi czélokra tett kiadások összege 1888. végéig 1,089,868 frt, a tudomány, irodalom, művészet és köznevelés előmozdítására alapítványok 101,421 frt, ily czélu adakozások 125,872 frt, jötevényügyi adományok intézetek, egyetlek slb. javára 96,004 frt, magánosok segítségével 259,234 frt, uradalmi és házi hasznos beruházások 953,821 frt. Az összes, közszélokra 1888. év végéig tett kiadások összege 4,209,730 frt. Egy-egy évre, ha meg a jubileum alkalmából biztos tudomás szerint teendő nagyobb szerű alapítványokat, csaknem kerek 200,000 frt esik. — A magyar zene nagylelkű istápolójának a **Zenatársak országos egyesülete** a következő üdvözli táviratot küldte:

«Főmagasságú és föltiszteletű dr. Haynald Lajos bíboros, valóságos belső titkos tanácsos, kalocsai érsek slb. áldásos működésének felszédősen évdordulni alkalmából, a vallás, tudomány és művészet egyaránt nagy híve és hirdetője iránt ösziéte ragaszkodást kifejezni; elmulasztatlanul és örömmel teljesített kötelességei ismeri ő főmagasságának sokszorosan lekövetelt pártfogója, a **Zenatársak országos egylete.**» **Ságh. József** egyetli elnök. **Zellinger** Károly egyetli titkár.

— **Natalia ezkírlyóné és Sándor szerb király** végre találkoznak egymással, minthogy Milán király, a kinek úgy a regenek, mint a kormány közvetítőleg lépett fel, táviratilag beleegyezését adta

